

Sosiaali- ja terveystieteiden lausuntopyyntö 10.10.2024

Kuntaliiton lausunto hallituksen esitykseksi eduskunnalle sosiaaliturvarahastojen säästöjen valtion ja kuntien talouden vahvistamiseen ohjaamista ja sairauspäivärahan muutoksia koskevaksi lainsäädännöksi (HE 123/2024 vp)

Esityksellä nostetaan työnantajien ja vakuutettujen rahoitusvastuuta sairausvakuutuksessa, mikä nostaa esimerkiksi kuntatyönantajan sairausvakuutusmaksua. Ratkaisu kuitenkin kokonaisuutena laskee ansiotuloverotuksessa vähennyskelpoisia sosiaaliturvamaksuja, mikä kasvattaa valtion, kuntien sekä seurakuntien veropohjaa.

Kuntaliiton mukaan on perusteltua, että sosiaaliturvarahastoihin kertyvät säästöt hallituksen sopeutus päätöksistä pyritään kanavoimaan erillisellä päätöskokonaisuudella valtiolle. Päätöksistä kertyviä hyötyjä kunnille ei kanavoida pois. Julkisen sektorin vahvistaminen ja velkaantumisen vähentäminen edellyttävät poikkeuksellisia toimia kaikilta julkisen sektorin alasektoreilta, mikä tässä tapauksessa edellyttää muutoksia maksajien rahoitusosuuksiin ja maksuihin. Pitkällä aikavälillä julkisen sektorin vahvistuminen hyödyttää koko kansantaloutta ja myös niitä toimijoita, joiden etuudet pienenevät tai rahoitusvastuut kasvavat. On tärkeää, että sosiaaliturvarahastojen varojen käyttötarkoitusta ei esitetä muutettavaksi.

Kanavointiratkaisu on monimutkainen kokonaisuus vaikuttaen muun muassa työtulovakuutuksen ja sairauskuluvakuutuksen valtion, työnantajien sekä palkansaajien rahoitusosuuksiin sekä työttömyysvakuutuksen ja sairausvakuutuksen maksuprosentteihin.

Esitetyllä muutoksella tavoitellaan noin 900 miljoonan euron säästöjä. Valtaosa säästöistä syntyy alentamalla valtion sairausvakuutuslain menoihin kohdistuvaa rahoitusosuutta sekä palkansaajien pienentyneiden työttömyysvakuutusmaksujen ja päivärahamaksujen verotuottovaikutusten kautta.

Kunnille kanavointiratkaisun suurimmat taloudelliset hyödyt syntyvät palkan-saajien maksumuutoksista, jotka pienentyvien verovähennysten kautta lisää-vät kuntien verotuottoja. Ratkaisu nostaa myös kuntatyöntantajien sairausva-kuutusmaksua, mutta nettona kanavointiratkaisun arvioidaan pienentävän kuntien työnantajakustannuksia. Hallituksen esityksen vaikutuslaskelmissa arvioidaan, että muutokset vahvistavat kuntia vuoden 2025 tasolla noin 75 miljoonaa euroa.

Kanavointiratkaisun kokonaisuudella ei itsessään ole merkittäviä työllisyys-vaikutuksia. Ratkaisun taustalle laskettujen hallituksen toimenpiteiden ta-lousvaikutukset ovat kuitenkin yhä hyvin epävarmat. Vaikka arviot ovat epä-varmoja, ovat sosiaaliturvarahastojen säästöjen kanavointi ja sairauspäivära-han laskukaavan muutokset joka tapauksessa kokonaisuutena kuntataloutta vahvistavia.

Kuntien työnantajanäkökulmasta suurin riski lienee siinä, että sairausvakuu-tusmaksu kiristyy joka tapauksessa reippaasti, mutta säästöt nojautuvat työt-ömyysvakuutusmaksun alentumiseen ja oletettuun verotuottojen kasvuun.

Lisäksi on muistettava, että sosiaaliturvaan tehdyt lukuisat leikkaukset lisää-vät paikallistasolla perustoimeentulotuen ja muun taloudellisen avun tar-vetta. Kunnat rahoittavat yhä puolet perustoimeentulotuesta, vaikka niillä on sangen vähän vaikutusmahdollisuuksia vaikuttaa perustoimeentulotukimeno-jen kehitykseen. Sosiaaliturvaleikkausten vaikutukset voivat olla pitkäaikaisia ja ylisukupolvisia. Nopealla aikataululla toteutetut säästöt voivat lopulta lisätä julkisen sektorin menoja hyvinvoinnin heikentymisenä.

SUOMEN KUNTALIITTO

Minna Punakallio
Pääekonomisti